

YUNUS EMRE’NİN RİSÂLETÜ’N-NUSHİYYE ADLI ESERİNDE GEÇEN FİLLER İLE İNANÇ VE TASAVVUF İÇERİKLİ FİLLERİN SEMANTİK AÇIDAN İNCELENMESİ

A Semantic Evaluation Of The Verbs Containing Faith And Mysticism In The Work Of Yunus Emre’ Risâletü’n-Nushiyye

Dr. Öğr. Üyesi Osman TÜRK

Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Yeni Türk Dili ABD, Şanlıurfa, Türkiye, osmanturkgau@gmail.com

Dr. Fatma KOÇ

fatma_koc_1991@hotmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
15.04.2021

Kabul/Accepted:
30.06.2021

Sayfa/ Page:
78-90

Öz

Kaynaklarda hayatı hakkında ayrıntılı bilgi bulunmayan Yunus Emre, Anadolu Türkçesinin kuruluş gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Onun eserleri Türk kültürünün geçmişten günümüze kadar ulaşmasında birer kaynak niteliği taşır. Daha çok halka hitap eden bir dil kullanan Yunus Emre yaşamın temeline hoşgörü kavramını yerleştirmiştir. Yunus’un şiirlerindeki temalar, tasavvuf kültürünün temel yapısını oluşturur. Dolayısıyla öz Türkçe kullandığı eserleri, onun dil hazinesine ait olan söz varlığını anlamamız açısından da oldukça önemlidir. Söz varlığı içerisinde onun kullandığı fiilleri çözümlemek ise onun dil felsefesini idrak edebilmemizi sağlayacaktır. Çalışmada “Risâletü’n-Nushiyye”nin Fatih nüshası esas alınmıştır. Metinde yer alan fiiller, nicel araştırma yöntemiyle tespit edilmiş olup sınıflandırma yöntemi kullanılarak anlamlarına göre tasnif edilmiştir. Tasnif edilen fiillerin metindeki bağlamlarına göre anlamları verilmiştir. Böylece Risâletü’n-Nushiyye’deki fiil varlığı anlamlarına göre değerlendirilmiş ve fiillerin anlamlandırıldığı başlığa göre sayısal verileri verilmiştir. Ulaşılan veriler neticesinde çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Risâletü’n-Nushiyye, Semantik, Fiil Analizi.

10.32579/mecmua.916232

Abstract

Yunus Emre, who does not have much information about his life, played an important role in the development of Turkish. His works serve as a source for Turkish culture from past to present. Yunus Emre, who uses a language that appeals to the public, has placed the concept of tolerance at the basis of life. Themes in Yunus's poems constitute the basic structure of Sufism culture. Therefore, his works in pure Turkish are significant in understanding his vocabulary belonging to his language treasure. Analyzing the verbs she uses in her vocabulary will enable us to comprehend her language philosophy. Prof. Dr. Yunus Emre's work named "Risâletü'n-Nushiyye" published by Erdoğan Boz was used. The verbs in the text were determined by scanning method and classified according to their meanings using the classification method. The meanings of the classified verbs are given according to their context in the text. Thus, the verb existence in the Risâletü'n-Nushiyye was evaluated according to its meanings and numerical data were given according to the title of the verbs. Inferences were made as a result of the obtained data.

Keywords: Yunus Emre, Risâletü’n-Nushiyye, Semantic, Verb Analysis.

Atıf/Citation: TÜRK, O., KOÇ, F. (2021). Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye Adlı Eserinde Geçen Fiiller ile İnanç ve Tasavvuf İçerikli Fiillerin Semantik Açısından İncelenmesi. MECMUA - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi ISSN: 2587-1811 Yıl: 6, Sayı: 12, Sayfa: 78-90.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Dr. Öğr. Üyesi Osman TÜRK

Yazar Katkı Oranı Beyanı/Author Contribution Rate: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı yapmışlardır.

Çatışma Beyanı/Conflict Statement: Makalenin yazar/yazarları bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Giriş

Çalışmada Risâletü'n-Nushiyye'nin Fatih nüshasından yararlanılmıştır. Metin içerisindeki bütün fiiller, tek tek tespit edilmiş olup söz konusu fiiller anlamlarına göre gruplandırılmıştır. Çalışma kapsamında tespit edilen inanç ve tasavvuf içerikli fiiller, semantik açıdan bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş, bu sınıflandırma neticesinde elde edilen veriler ortaya koyulmuştur. Daha sonra Yunus Emre'nin manevi dünyasını yansıtan, inanç ve tasavvuf içerikli fiillerin anlamları verilmiştir. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı, söz varlığı içerisinde önemli bir yeri olan fiil türünün anlamsal bakımdan değerlendirilmesi ve Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olan söz varlığına katkı sağlamaktır.

Risâletü'n-Nushiyye Yunus Emre'nin tasavvufla ilgili ortaya koyduğu bir eserdir. Mesnevi tarzında yazılmış olan bu eserde didaktik bir üslup kullanılmıştır. Çeşitli benzetmeler ve mecazlar kullanılarak anlatım daha da etkili kılınmıştır. Yunus Emre, bu tahkiyeli anlatımın dışında özellikle öğütlerin ağırlık kazandığı bölümlerde vecizeler söyleyen bir bilgedir (Boz, 2017: 6). Ayrıca metinde insanların uzak durması gereken birtakım davranış adlarından da (öfke, cimrilik) bahsedilmiştir. Metin Eski Anadolu Türkçesi döneminin fonolojik ve morfolojik özelliklerini ihtiva etmesi bakımından ayrıca önem taşımaktadır. Yunus Emre, Türkçeyi o kadar sade bir biçimde kullanmıştır ki “Yunus Türkçesi” şeklinde ifade edilen bir adlandırma ortaya çıkmıştır. Onun dili kullanma noktasındaki mahareti herkes tarafından bilinmektedir. Türkçe Yunus'un kalemiyle estetikleşmiş, ebedileşmiş ve canlanıp yayılmıştır (Tatçı, 2005: 67). Türkiye Türkçesi ağzlarının zemini oluşturan Eski Anadolu Türkçesi; Osmanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesinin temelini oluşturur.

Yunus'un şiirlerinde Arapça ve Farsça sözcükler hiç yok değildir. Ancak Yunus Türkçe dışında kullanılan bu sözcükleri de Türkçenin söyleyiş yapısına uygun şekle getirmiştir. O, halkın anlayabileceği sade ve içten bir dil kullanmıştır. Tasavvuf dili Yunus Emre ile hayat bulmuştur. Onun iç dünyası şiirlerine açık bir biçimde tezahür etmiştir.

“Toprağıla bile geldi dört sıfat

Sabr u eyü hū tevekkül mekrümet”

Tasavvuf onun şiirlerinde büyük bir yer edinmiştir. Dünyaya kavga etmek için değil, sevmek ve sevilme için geldiğine inanan Yunus, görevinin gönül yapmak olduğunu ifade etmektedir (Sevgi, 2012: 101). Dünyanın geçiciliği, ölümün gerçekliği, sabrın önemi, kibrin ve öfkenin zararları vb. konular onun şiirlerindeki muhtevayı teşkil etmiştir.

Yunus Emre'nin hayat felsefesi insan sevgisine dayanmaktadır. O, Allah'ın yarattığı her şeye güzel ve olumlu bir pencereden bakmaktadır. Sevgi, eşitlik, iyilik, onun şiirlerinde can bulmuştur.

Çalışmada öncelikle bütün fiiller tespit edilmiş, daha sonra tespit edilen fiiller anlamlarına göre gruplandırılmıştır. Bu fiiller içerisinde toplam 10 adet inanç ve tasavvuf içerikli fiil tespit edilmiştir. Fiillerin etimolojik bilgisi ve metin içerisindeki bağlamı değerlendirilerek söz konusu fiiller hakkında çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Sonuç bölümünde ise elde edilen veriler ışığında ulaşılan bulgular ortaya koyulmuştur.

tap- : *tap-* fiili metinde “inanmak, manevi anlamda sığınmak” anlamlarında kullanılmıştır. Köken olarak Türkçe bir fiildir. *tap-*: ‘Tanrı diye tanımak, kulluk etmek’ (Gülensoy, 2007: 858). *tap-* fiili Clauson tarafından “hizmet anlamında hizmet etmek” şeklinde anlamlandırılmıştır (Clauson, 1972: 435). Eski Türkçede bu fiil *bul-* ve *kulluk et-*, *hizmet et-* anlamlarında da kullanılmıştır. Aşağıdaki örnek cümle *tap-* fiilinin eski Türk yazıtlarındaki “hizmet et-” anlamında kullanıldığı cümlelerden

biridir.

tok(u)z y(a)şda : tugl(u)g k(a)nka t(a)pd(ı)m (ä)rd(ä)m(i)m (Şahin, 2016: 522).

Diğer anlamıyla bu fiil “üstün bir güç ifade eden unsura inanmak” şeklinde kullanılmıştır. Risâletü'n-Nushiyye'de ise Yunus Emre bu fiile tasavvufi bir bağlamda yer vermiştir.

Gör imdi kim seni kime taparsın

Kime kapu açup kime yaparsın

Yunus'un “kime taparsın” ifadesi, aslında “kime veya neye inanırsın, kimin gösterdiği yoldan ilerlersin” anlamına gelmektedir. Tasavvuf, aklın yetmediği alanlarda ve özellikle Allah kavramında gerçeğe gönül yoluyla veya bir irade zorlayışıyla ulaşılabileceğini kabul eden felsefe ve din öğretisi şeklinde tanımlanabilir (Kaplan, 2018: 156). Burada *tap-* fiili tasavvuf teriminin karşılığını ifade etmiştir. Çünkü tasavvuf, *belirlenen inanç doğrultusunda gidilen yol* demektir. Birçok tasavvuf tanımı yapılsa da bu tanımların çoğu bu mânâyı taşımaktadır.

Bahîl kadayısa kârûnla kopar

Ki ol da ancılayın mâla tapar (34b)

Beyitte cimri bir insanın inanç merkezi olarak mal unsurunu benimsediği belirtilmiştir. *tap-* fiili burada da *inan-* anlamında kullanılmıştır. Aynı zamanda cimrilik, davranış adı olarak da ifade edilmiş ve bunun kul ile Allah arasındaki bağa zarar verdiği vurgulanmıştır. Sonuç itibarıyla *tap-* fiili *inan-* anlamında kullanılmıştır.

inan- : *inan-* fiili metinde “imân et-” anlamında kullanılmıştır. Köken olarak Türkçe bir fiildir. *inan-* : “inanmak işi, iman, itikat” (Gülensoy, 2007: 434). *inan-* fiili zihinsel bir amaca hizmet ettiği için anlambilimsel bakımdan mental fiiller içerisinde değerlendirilebilmektedir. Mental fiillerin başlangıcı da zihnî algılamayı başlatan duyuların harekete geçmesine ve dolayısı ile dildeki karşılığı ile duyu fiillerine dayanmaktadır (Hirik, 2017: 58). Metinde *inan-* fiili dinî bir bağlamda kullanılmış olup daha çok “Allah'a kulluk etmek, kulluk görevlerini yerine getirmek” anlamlarında kullanılmıştır.

Gümānuñ yoğımıssa inanayduñ

Bu gaflet uyhusından uyanayduñ

Beyitte kişinin hiçbir kuşkusu olmadan Allah'a inanması gerektiği ve umursamaz hayat tarzından vazgeçmesi gerektiği vurgulanmıştır. Gaflet uykusundan uyanmak, Allah'ı unutmamak ve kulluk görevlerini tam olarak yapmak şeklinde yorumlanmalıdır.

uyan- : *uyan-* fiili metinde önüne ablatif durumu alarak fiil öbeği biçiminde ve “dinî görevleri yerine getirmek bilincine kavuşmak” anlamında kullanılmıştır. Köken olarak Türkçe bir fiildir. Temel anlamıyla *uykudan sonra zihinsel anlamda kendine gel-anlamında* olan bu fiil, metinde dinî inanç ile ilintili bir şekilde yer edinmiştir. *uyan-* : ‘1. Uyku durumundan çıkmak; 2. gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek; 3. bilgisizlikten kurtulmak; 4. (bitkiler) canlanıp sürmeye başlamak; 5. belirlemek, ortaya çıkmak, depreşmek’ (Gülensoy, 2007: 975). *uyan-* : I) Uyanmak, II) Pişman olmak (Toparlı ve Vural ve Karaatlı, 2007: 295).

Gümānuñ yoğımıssa inanayduñ

Bu gaflet uyhusından uyanayduñ

Gaflet, tasavvuf dünyasında uykuya benzetilir. Yani, insanın mahlûk olduğunu, sonsuz aciz olduğunu, tüm ihtiyaçlarının Rabbi tarafından karşılandığını, O'na doğru giden bir yolcu olduğunu, bu yolculuğun kabirde son bulmayıp ebede kadar devam edeceğini unutmaması, tüm hakikatlere kapadığı

gözünü sadece dünyaya çevirmesi ve nefsinin tatmin için çalışmasıdır (Akçay, 2020: 61). Bu sebeple bir ömrü ibadetsiz ve imansız geçirmek, fani dünyada derin bir uykuya dalmaktır. Dolayısıyla bu uykudan uyanmak, ancak kişinin Allah'a yönelmesi ile mümkün olabilmektedir. *uyan-* fiili metinde insanoğlunun inanç anlamındaki boş vermişliği üzerinden atması mânâsına gelmektedir.

(buyruk) in- : *in-* fiili “meydana çık-, belir-, emir veril-” şeklinde ifade edilmektedir. Köken olarak Türkçe bir fiildir. Fiilin sözlükteki ilk anlamı “alçal-, aşağı tarafa yönel-” şeklindedir. *in-* : “Alçalmak, aşağı inmek” (Gülensoy, 2007: 433). Ancak metindeki anlamı “komut vermek, emir vermek” anlamlarında kullanılmıştır.

Çü kârûna maliçün buyruk indî

Zekâti vermedi vü dîni döndî

in- fiili, beyitte Allah tarafından verilen bir emri vurgulamıştır. Netice olarak inanç sistemiyle ilgili bir fiil olarak metinde kullanılmıştır.

zekâti ver- / **zekâti vir-** : *zekât ver-* fiili, “isim+yardımcı fiil” yapısıyla oluşturulmuş olan inançla ilgili bir diğer fiildir. *zekât* sözcüğü Arapça, *ver-* fiili ise Türkçe kökenli olup birleşik yapı bir fiil oluşturmuşlardır. *zekât* İslam terminolojisinde yer alan dinin emirlerinden biridir ve belli ölçülerle sınırları çizilmiştir. Genel anlamda maddî açıdan durumu iyi olan Müslümanların durumu iyi olmayanlara yardımında bulunmasıdır. *ver-* fiili ise *bir kişiye veya herhangi bir unsura herhangi bir unsurunu iletmek* anlamına gelmektedir. *ver-* : “1. (üzerinde veya yakınında olan bir şeyi) birisine eriştirmek, iletmek; 2. bırakmak veya bağışlamak; 3. Ondan bilmek, affetmek; 4. (düşünce veya bilgi anlatan şeyler için) başkalarına iletmek, bildirmek; 5. döndürmek, çevirmek, yöneltmek; 6. herhangi bir duruma yol açmak; 7. (eğlenceli toplantı) düzenlemek; 8. (sanatçı) topluluk önünde sanatını göstermek, icra etmek; 9. satmak; 10. biriyle evlendirmek; 11. ödemek; 12. yaymak; 13. ürün üretmek; 14. herhangi bir şey ortaya çıkarmak, oluşturmak; 15. hepsini herhangi bir duruma sokmak; 16. sahip olmasını sağlamak; 17. (bir şey üzerinde) etki yapmak, biçimini değiştirmek; 18. tesbit etmek; 19. kazandırmak, katmak; 20. ayırmak, harcamak; 21. dayanmak” (Gülensoy, 2007: 1013).

Çü kârûna maliçün buyruk indî

Zekâti vermedi vü dîni döndî

Zekâti virmedi devleti döndî

Haber bu olıcak yir gine sundî

Görüldüğü gibi *ver-* fiilinin birçok anlamı bulunmaktadır. Fiil ayrıca isim unsuruyla birleşerek birleşik yapı bir fiil oluşturmuştur. Fiilin tezlik anlamı kattığı ayrı bir işlevi de bulunmaktadır. Bu anlamı ifade edebilmek için Türkçede geçmişten bugüne kullanılan fiil, *bir-* fiilidir (Şahin, 2001: 100). *ver-* fiili Türk dilinin birçok döneminde karşımıza çıkan bir fiildir. Yukarıda metinde geçen beyitlerde “*zekâti ver-*” Müslüman bireylerin yerine getirmesi gereken bir görev olarak vurgulanmıştır.

bak- : *bak-* fiili metin içerisinde “meyletmek, yönelmek” anlamında kullanılmıştır. Köken olarak Türkçe bir fiildir. *bak-*: ‘bakışı bir şeyin üzerine çevirmek’ (Gülensoy, 2007: 105). *bak-*: Görmek üzere gözlerini şu veya bu tarafa yöneltmek, bakmak (Battal, 1934: 15). Fiilin ilk anlamı bakışların eyleme dönüşmesidir. Ancak metinde inanç bağlamında “Allah'a yönelmek” anlamında kullanılmıştır.

‘Akıl bir kişidür Allah’a bakar

Uyarsañ ‘akla uy ol buhlı yakar

Yunus Emre, şiirlerinde bazı unsurları alegorik bir biçimde kullanmıştır. Beyitte akıl Allah yolunda giden bir unsur olarak belirtilmiş, kişiye öğüt verilirken akıl unsuruna uyulması gerektiğinden bahsedilmiştir. Eğer akla uyulursa bu durum cimrilik davranışını da yok edecektir. Akıl unsurunun Allah'a bakması yani Allah'a meyletmesi doğru bir davranış olarak ifade edilmiştir.

gözleri hakka açıl-: *gözleri hakka açıl-* fiili “isim+iyelik+isim+datif durumu+fiil” diziliminden oluşan bir fiildir. Köken olarak “Türkçe isim+Arapça isim+Türkçe fiil” yapısından oluşan bir fiildir. Fiil, metinde “Allah'a yönelmek ve onun yolundan gitmek” anlamında kullanılmıştır.

Anuñçün gözleri hakka açıldı

Hudādan cānına rahmet saçıldı

Beyitte Allah aşkı, Allah'a yönelme eylemiyle vurgulanmıştır. Bu eylem gözlerin hedeflediği nokta yani Allah aşkını belirtmiştir. Burada bahsedilen “göz” unsuru ise daha ziyade “gönül gözü” şeklinde yorumlanmalıdır. Şairler sözün büyüsunü bu noktada çok iyi değerlendirmişler ve ilahi aşk özlemini hem müstakil eserlerde hem de farklı nazım şekilleriyle divanlarda en içten söyleyişlerle dile getirmişlerdir (İspir, 2017: 106). Tasavvuf geleneğinde mevcut olan ilahi aşk, Yunus Emre'nin duygu yüklü ifadesiyle beyit içerisinde ortaya çıkmıştır. Yunus Emre bu noktada Allah aşkını dile getirmiştir.

ma'sûkı bul-: *ma'sûkı bul-* fiili metinde tasavvufi bağlamda “kişinin sevdiğine kavuşması” anlamında kullanılmıştır. *ma'sûk* Arapça kökenli bir isim, *bul-* fiili ise Türkçe kökenli bir fiil olmak üzere bir araya gelmiştir. *bul-*: “bulmak” (Gülensoy, 2007: 179). Köken dizilimi olarak Arapça isim+Türkçe fiil şeklindedir. Gazellere konu olan sevgili tipinin, dünyevî iktidarı sembolize edebileceği gibi klasik şiirin ekserini teşkil eden tasavvufi şiirlerde de mutlak hâkim, mutlak cemel ve kemal vasıflarının sahibi Allah'ı temsil ettiği de bir gerçektir (Türkdoğan, 2011: 114). Beyitte *ma'sûk* “sevgili” anlamındadır ancak buradaki “sevgili” ilahi aşk bünyesinde kabul edilen Allah'tır. *ma'sûk* tipi Klasik edebiyatta birçok üstün sıfatla nitelendirilmiş olup ona yüce değerler atfedilmiştir. Allah vahdeti temsil eder ve ondan başka her şey bir boşluğu ifade eder.

nesi kim varısa terk itdi yola

bu yolıla varan ma'sûkı bula

Beyitte ise *ma'sûkı bul-* fiili aslında “Allah'a kavuş-” anlamında kullanılmıştır. Allah'tan başka her şey önemsizdir. Ona ulaşmak için bütün dünyevi zevklerden veya hedeflerden vazgeçilirse gerçekten ona ulaşılır. Fani dünyadaki tek gerçek, vahdete yani Allah'a ulaşmak olup bu yola kendini adamaktır.

yu-n-: *yu-* fiili Eski Türkçe metinlerinden beri “yıkamak, suyla temizlemek” anlamında kullanılmaktadır. Köken açısından Türkçe bir fiildir.

Altun Yaruk metninde geçen bir cümlede *yun-* fiili yine “yıkamak” anlamında kullanılmıştır.

anta kin timin ol suv içinte kirip arıtı yunsun “...Sonra hemen o suya girerek temizce yıkansın” (AY478/6-7) (Uzunkaya, 2020: 341).

yun-: “yıkamak” (Gülensoy, 2007: 1179). *yu-*: yıkamak, temizlemek, kaldırmak (Caferoğlu, 2015: 305). Metinde ise *yu-* fiili maddî unsurlardan ziyade manevî unsurlardan arınmak anlamında kullanılmıştır. Beyitte kişinin geçici eylemlerden uzak durarak Allah'a yaklaşması ve bütün gereksiz işlerden arınması gerektiği vurgulanmıştır.

gerek fānī cihāndan dartınasın

muḥālif işlerüñden hep yunasın

ma'sûkı bul- fiili ile *yun-* fiili semantik açıdan hemen hemen aynı noktaya ulaşmaktadır. Çünkü kişi, geçici dünyanın işlerini umursamazsa (*yun-*) Allah'a ulaşması (*ma'sûkı bul-*) daha kolay olur. Dolayısıyla beyitte de *yun-* ifadesi, “ruhen temizlenmek” anlamında kullanılmıştır. *yun-* fiili günümüzde Anadolu ağızlarında “abdest al-, banyo yap-” anlamlarında hâlâ kullanılmaktadır.

‘amel eyle- : *‘amel eyle-* fiili Arapça kökenli bir isim ve Türkçe kökenli bir fiilin bir araya gelmesiyle oluşan birleşik yapı bir fiildir. Köken dizilimi ise Arapça isim+Türkçe fiil şeklindedir. *‘amel eyle-* fiili beyitte “ibadet etmek” anlamında kullanılmıştır. *eyle-* : ‘Eylemek’ (Gülensoy, 2007: 351).

ne işüñ var senüñ senden farîza

‘amel eyle *‘amel senüñle gide*

‘amel ifadesi leksik olarak “iş, eylem, gerçekleştirme” anlamlarına gelmektedir. İnanç bağlamında ise “dinî görevi yerine getirmek” yani “ibadet etmek” anlamındadır. Beyitte ise ibadet işi, kişinin kendisine değer verdiğini kanıtlaması için yapması gereken işidir. Yani insanın geçici hayatta zamanını *‘amel* eyleyerek geçirmesi ahrette onun huzura erişmesini sağlayacaktır. İnsan, vefat ettikten sonra yanında kendisiyle götürebileceği tek şey ibadettir. Çünkü beyite göre insan kendisinden başkasını önemsemez ve insanın kendine verdiği değer yine yaptığı ibadet ile doğru orantılıdır. Yunus Emre'ye göre ibadet kişinin gösteriş olarak değil içten ve inanarak yaptığı bir eylemdir. O, ilahi aşkla maneviyat dünyasını örtüştürmüş bir mutasavvıftır. Onun din anlayışının temelinde Allah'ı sevmek vardır (Pür, 2008: 10). Hayat felsefesi sevgi üzerine kurulduğu için din noktasında da sevgi unsurunu göz ardı etmemiştir.

Sonuç

Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye adlı eserinde mevcut olan fiiller, semantik ve istatistiksel açıdan değerlendirilmiştir. Fiillerin toplam sayısı 1065 olarak tespit edilmiştir. Bu fiiller semantik bir gruplandırılmaya tabi tutularak toplam 24 adet başlık altında değerlendirilmiştir. Risâletü'n-Nushiyye'de tespit edilen toplam fiillerin 286 tanesi hareket bildiren fiiller, 57 tanesi açıklama/ifade bildiren fiiller, 342 tanesi durum bildiren fiiller, 6 tanesi oluşum bildiren fiiller, 121 tanesi farkındalık ve algı bildiren fiiller, 8 tanesi mutluluk bildiren fiiller, 5 tanesi üzüntü-sıkıntı bildiren fiiller, 13 tanesi rahatlık ve huzur bildiren fiiller, 12 tanesi miktar bildiren fiiller, 5 tanesi beğeni bildiren fiiller, 10 tanesi inanç ve tasavvuf içerikli fiiller, 6 tanesi kazanç/kazanım bildiren fiiller, 38 tanesi ulaşma/erişme bildiren fiiller, 3 tanesi fayda bildiren fiiller, 2 tanesi tahammül bildiren fiiller, 14 tanesi zamansal ifade bildiren fiiller, 20 tanesi değişim bildiren fiiller, 16 tanesi mesafe bildiren fiiller, 5 tanesi psikolojik durum bildiren fiiller, 4 tanesi sonuç/son bildiren fiiller, 3 tanesi ses/sesleniş bildiren fiiller, 13 tanesi istek bildiren fiiller, 72 tanesi davranış bildiren fiiller, 1 tanesi ise başlangıç bildiren fiil olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen fiillerin semantik açıdan dağılımı ise Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo: 1

SEMANTİK DAĞILIM	SAYI		
1. Hareket bildiren fiiller	286	13. Ulaşma/erişme bildiren fiiller	38
2. Açıklama/ ifade bildiren fiiller	57	14. Fayda bildiren fiiller	3
3. Durum bildiren fiiller	342	15. Tahammül bildiren fiiller	2
4. Oluşum bildiren fiiller	6	16. Zamansal ifade bildiren fiiller	14
5. Farkındalık ve algı bildiren fiiller	121	17. Değişim bildiren fiiller	20
6. Mutluluk bildiren fiiller	8	18. Mesafe bildiren fiiller	16
7. Üzüntü-sıkıntı bildiren fiiller	5	19. Psikolojik durum bildiren fiiller	5
8. Rahatlık ve huzur bildiren fiiller	13	20. Sonuç/son bildiren fiiller	4
9. Miktar bildiren fiiller	12	21. Ses/sesleniş bildiren fiiller	3
10. Beğeni bildiren fiiller	5	22. İstek bildiren fiiller	13
11. İnanç ve tasavvuf içerikli fiiller	13	23. Davranış bildiren fiiller	72
12. Kazanç/kazanım bildiren fiiller	6	24. Başlangıç bildiren fiiller	1
		TOPLAM	1065

Tespit edilen fiiller içerisinde en çok sayıya sahip olan fiil konusu “durum bildiren fiiller” başlığına aittir. Durum bildiren fiillerin sayıca fazla olması metne ifade anlaşılabilirliği kazandırmıştır.

İncelenen fiiller içerisinde en az sayıya sahip olan fiil başlığı ‘başlangıç bildiren fiiller’ başlığıdır.

İncelenen fiillerin çoğunun Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait fonetik ve morfolojik özellik taşıdığı görülmüştür. *kendüye gitdi 7b, kısmet alurlar 10a, yol ururlar 10b, taşra etdün 14a, nidivirür 23a, yortamadun 24b ...*

Çalışmanın başlığını oluşturan inanç ve tasavvuf içerikli fiiller ise toplam 10 tanedir. Tablo-2’de bu fiiller ve metin numaraları verilmiştir.

Tablo: 2

İnanç ve Tasavvuf İçerikli Fiiller
1. tap- 4b
2. uyan- 14b
3. inan- 15b
4. in- 35a
5. zekâtı ver- 35a
6. bak- 38b
7. gözleri ... hakka açıl- 39b
8. ma' şûkı bul- 39b
9. yun- 44b
10. 'amel eyle- 47a

İnanç ve tasavvuf içerikli fiillerin etimolojisi iki unsurdan oluşan fiillerin dışında Türkçedir. Türkçe dışında kullanılan inanç ve tasavvuf içerikli fiillerin köken dizilimi Arapça isim+Türkçe fiil şeklindedir. Tespit edilen bu fiillerin etimolojik dağılımı Tablo-3'te gösterilmiştir.

Tablo: 3

Türkçe	Arapça İsim+Türkçe Fiil
1. tap- 4b	1. zekâtı ver- 35a
2. inan- 14b	2. gözleri hakka açıl- 39b
3. uyan- 14b	3. ma' şûkı bul- 39b
4. in- 35a	4. 'amel eyle- 47a
5. bak- 38b	
6. yun- 44b	

Tablo-3'te görüldüğü gibi köken olarak 6 tane Türkçe fiil, 4 tane de Arapça bir isim ile birleşen Türkçe fiil tespit edilmiştir.

Analiz edilen fiiller içerisinde günümüzde standart dilde kullanılmayan fiiller tespit edilmiştir. *degir-*, *dartın-*, *sekit-*, *eyd-*, *eksi-*, *sevrike-*, *hayfa var-*, *esri-*, *agzı din-*, *kulak dut-*, *ülüş-*, *balkı-*, *yavı var-*, *kıvan-*, *usağ ol-* ...

Aşağıda tespit edilen fiiller ve bu fiillerin sayısal verileri maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1."Hareket/Eylem Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 286 adet olmak üzere şu şekildedir: *neyle- 1b*, *götür- 1b*, *bünyâd eyle- 1b*, *ad eyle- 1b*, *debit- 1b*, *ol- 1b*, *gel- 2a*, *kızdur- 2a*, *fermân ol- 2a*, *dermân ol- 2a*, *pür-nûr eyle- 2a*, *mesrûr eyle- 2a*, *gel- 2a*, *gel- 2b*, *gel- 2b*, *gel- 2b*, *gel- 2b*, *git- 3a*, *gel- 3b*, *dart- 3b*, *gel- 3b*, *git- 3b*, *haber vir- 4b*, *git- 4b*, *al- 4b*, *yap- 4b*, *sakın- 5a*, *ko- 5a*,

eyü iş it- 5b, esir it- 5b, gel- 6b, şükr eyle- 6b, gel- 6b, tumâr eyle- 6b, gel- 6b, gel- 7a, gözüm yaşın sil- 7a, çık- 7a, yık- 7a, zindâna ur- 7a, kendüye git- 7b, gel- 7b, ne kıl- 8a, gel- 8a, nit- 8a, gel- 8a, gey- 8a, esle- 8a, yögrüş- 8a, kayık- 8b, dök- 8b, ardına bak- 8b, sıdı- 8b, it- hây u hû 8b, yak- 9a, gel- 9a, (hoş) geç- 9b, sür- (sâki şarâb) 9b, iç- 9b, döşe- 9b, yi- 9b, yen- 10a, gedil- 10a, kısmet al- 10a, şey'ullâh eyle- 10a, temennâ eyle- 10a, haber ver- 10b, göster-10b, gel- 10b, yol ur- 10b, ko- 10b, yort- 10b, degir- 10b, üş- 11a, ko- 11b, git- 11b, gel- 11b, sakın- 12a, ko- 12a, ne kıl- 12a, yıkagör- 12a, çıkagör- 12a, deşe- 12a, ko- 13b, taşra et- 14a, git- 14a, it-14a, koy- 14a, koy- 14a, gel- 14b, git- 14b, yut- 15a, kayık- 15a, oyna- 15b, ko- 15b, gel- 16a, ögin der-16a, gel- 16b, ko- 17a, al- 18a (topladı), git- 18a, it- 18b, şükür kıl- 18b, danış- 18b, gel- 19a, kıyas it- 19a, sakın- 19a, gel- 19b, câna kıy- 19b, kıy- 19b, ne ol- 20b, ne ol- 20b, sakın- 21a, bas- 21a, çıkagel- 21a, yıkagel- 21a, uşat- 21a, ur- 21b, yakamı dut- 21b, nit- 21b, al- 21b, mahkûm eyle- 21b, özünü izle- 22a, al- 22a, nol- 22a, gel- 22b, dîvâr del- 22b, gir- 22b, çık- 22b, baħın- 22b, al- 23a, ye- 23a, iç- 23a, cânuñ al- 23a, nidivir-23a, unuttur- 23a, al- 23b, gel- 24a, git- 24a, gez- 24a, yırt- 24b, yort- 24b, gökden öt- 25a, ur- 25a, süpür- 25b, gel- 25b, gel- 25b, düze- 25b, geç- 26a, al- 26a, yörü- 26a, harâb it- 26b, çıkagel- 26b, vir- 27a, al- 27b, ver- 27b, âzâd it- 27b, taşra çık- 28a, taşra çık- 28a, ko- 28a, ögini der- 28b, tart- 28b, çek- 28b, çık- taşra 28b, sun- 29a, ugra- 29b, iş it- 29b, getir- 29b, emânete'l-emânet ko-, gir- 30a, sakın- 30b, saç- 31a, işle- 31a, kim ol- 31a, eli ... ir- işe 31a, sakın- 31a, ver- 31a, eli ... ir- 31a, kendünle halvet ol-31b, alkış it-31b, ko-31b, al-31b, hakdan ayır-32a, vir-32a, vir-32a, nazar eyle-32a, yarak kıl-32a, hazer eyle-32a, kendünñ üzle-32b, kendünñde gözle-32b, vir-32b, başını vir-32b, gör- 33a, yak- 33b, dökül- (kanı) 33b, ne it- 33b, ye-n- 34a, yi- 34a, gel- 34b, vir-34b, ver- 35a, ko- 35a, ver- 35a, seç- 35a, kıy- 35a, ver- 35a, yörü- 35a, vir- 35a, sun- 35b, egilt- anı 35b, ver- 35b, ko-ñ- 35b, şart eyle- 35b, vir- 35b, darb ur-ul- 36a, kıy- 36a, uzat- 36a, git- 36a, git- 36a, nit-36a, zincir it- 36b, boynına düş- 36b, düş- 36b, ur- 37a, (mühr) ur-ul- 37a, iş kıl- 37b, zincir ur- 37b, ur- 38a, it- 38a, dâd id- 38b, el yu- 38b, gel- 39a, elünñ al- 39a, git- 39a, götür- 39a, yağmala-t- 39a, ardına at- 39a, deg- 39b, deg- 39b, kayık- 40a, ko- 40a, al- 40b, git- 40b, kayık- 41a, nit- 41a, gel- 41a, al- 41a, tanış- 41b, gel- 42a, ko- ... kendüligine 42a, ko- 42a, divşür- 42a, git- 42b, boyun ver- 42b, ko- 42b, ko- etegin 43a, gel- 43a, süril- 43b, işle-n- 43b, al- 43b, git- 44a, dart-ın- 44b, git- 44b, göster- 44b, yu- 44b, yu- 44b, ur- 44b, gel- 45a, git- 45a, gel- 45a, al- 45a, yörü- 46b, yi- 46b, iç- 46b, yi- 47a, iç- 47a, git- 47a, neyle- 47b, kıymet it- 48a, suy'led- 48a, nol- 50b, ne kıl- 51a, neler it- 51b, yörü- 51b, eyle- 52a, gez- 52a.

2."Açıklama/İfade/İletişim Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 57 adet olmak üzere şu şekildedir: söyle- 1b, di- 2a, şerh it- 4a, di- 4a, de- 6b, de- 6b, eyüt- 6b, sor- 6b, suâl it- 7a, di- 7b, öğüt- 7b, söyle- 10a, di- 10b, de- 10b, di- 10b, di- 11a, la'net oku- 12a, de-16b, it- varın 19b, de- 20a, de- 21b, cevâb vir- 21b, haber vir- 24a, di- 25a, söyle- 26a, di- 26a, söyle- haber 26b, söyle- 26b, eyid- 26b, di- 27b, di- 28b, di- nasihat 30b, di- 31a, bildür- 32b, la'net eyle- 33a, di- 34a, di- 35a, eyit- 35a, di- 36b, küfür söyle- 37a, di- 38a, di- 38b, kabûl it- 40a, de- 42a, eyit- 42b, sekit- 42b, eyd- 43a, bildür- 45a, haber al- 45b, di- 47a, di- 48a, bildür- 49a, de- 49a, söyle- 50a, söyle- 50a, de- 53a, di- 53b.

3."Durum Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 342 adet olmak üzere şu şekildedir: hâzır ol- 1b, kız- 2a, gir- 2a, hamd ü şükr it- 2a, bildür- 3a, yaragında ol- 3b, bul- 4b, ol- 5a, yazıl- 5a, diril- 5a, yit- 5b, tonlu tur- 5b, sığ- 6a, lâyıık ol- 6a, dutul- 6b, tapu kıl- 6b, bul- 6b, az- 6b, düş- 7a, bekle- 7a, ol- 7b, yolum al- 7b, alda- 7b, tut- 7b, 'ömrüm düket- 7b, bakadur- 8a, bin- 8a, bulun- 8a, çık- 8a, tur- 8b, ol- nâcâr 8b, akar- 9a, tahtın' otur- 9a, tapuya tur- 9a, pür ni' met ol- 9a, matırbâz ol- 9a, otur- 9a, ferâgat ol- 9b, ol- sultân 9b, toy- 9b, eksi- 9b, tur- 10a, öl- 10a, kal- 10a, diñle- 10b, otur- 10b, tahtı al- 10b, yollarda kal- 10b, tur- 10b, yolda tur- 10b, otur- 10b, tur- 11a, gir- bir gün ele 11a, bul- 11a, vir- cânı 11a, tur- 11a, in- 11a, yire düş- 11a, ugrat- 11a, tekebbür eyle- 11b, sevrike- 11b, kapu gözet- 11b, kapu ko- 11b, gözet- 11b, kapuda tur- 11b, tapuda tur- 11b, ('ucbıla) kal- 11b, ol- kibriyle yoldaş 12a, yıkıl- 12a, taşra kal- 12b, aldur- 12b, al- 12b, hayfa var- 12b, yoldan ayır- 12b, uy- 12b, magrûr

ol- 13a, öl- 13a, kim ol- 13b, sığın- 13b, yuyul- 13b, yoldaş ol- 13b, baş ol- 13b, uzat- 13b, gözet- 14a, dinle- 14a, dem ol- 14a, bagla- yolu 14a, öt- 14a, segird- 14b, kulluk kılı- 14b, uşad- 15a, yile vir- 15a, gözün aç- 15a, bak- 15a, alda- 15b, tut- 15b, utıl- 15b, tutıl- 15b, katı dut- 15b, ol- din içinde 15b, yile vir- 15b, esîr ol- 16a, yoldaşuñ ol- 16a, alçaklık it- 16b, sözi düket- 16b, alçaklık ir- 16b, dön- 16b, 'arasat ol- 16b, görün- 16b, sataş- 17a, sataş- 17a, ak- 17a, siñ- 17a, katıl- 17a, deñize tal- 17a, bul- 17b, bul- 17b, ut- 17b, bit- 17b, ilet- 18a, bünyâdı ol- 18a, düzül- 18a, yâr ol- 18a, haber ilet- 18b, diri kıl- 18b, tahta bin- 18b, in- 19a, oda yan- 19b, kesil- 19b, öl- 19b, karşı tur- 19b, hem-dem ol- 19b, görün- 20a, görün- 20a, nakt ol- 20a, gâfil ol- 20b, öl- 20b, dut- 20b, îmânı git- 20b, varını git- 20b, oda düş- 20b, yan- 20b, ur- 21a, kop- dirâka 21a, 'izzet it- 21b, karşı tur- 21b, esri- 22a, hâzır ol- 22a, düzet- 22a, hâzır ol- 22a, otur- 22a, kâyim ol- 22a, gafil ol- 22b, dut- 22b, uyan- 22b, otur- 23a, onun ol- 23a, ol- taşra 23a, taşrada kal- 23b, ol- ebter 24a, tanışık it- 24a, bul- 24a, tolun- 24a, ol- dirlik 24b, ol- birlik 24b, ma'zül ol- 24b, kul ol- 24b, cân ol- 25a, ol- sensüz 25a, yolda tur- 25a, idin- çâre 25b, gâfil ol- 25b, yolu al- 26a, gizlenü kal- 26a, bul- 26a, 'akla ir- 26a, haber degür- 26a, kal- 26a, iş düş- akla 26a, cem' ol- 26b, öl- 26b, bozul- 26b, dut- 26b, belür- 27a, 'iş it- 27a, nüş ol- nüş 27a, sabr ol- 27a, ol- 27a, dinle- 27b, dâyim ol- 27b, ulu- 27b, tur- 27b, bilin- 28a, var ol- 28a, yâr ol- 28a, (sel gibi) ak- 28b, dişür- kendini 28b, hoş ol- 28b, yapış- 28b, (saadetli) tut- 29a, bulun- 29a, sabır it- 29a, kal- kâl içinde 29a, ol- hayrıla 29a, ol- sabrıla yir 29b, gözet- 29b, bul- 29b, bul- 29b, eyü ol- 29b, sabrıla bit- 29b, bitür- 29b, bul- 30a, öl- 30a, dur- 30a, kal- 30a, sâbir ol- 30a, kal- 30a, düş- 31a, kal- 31b, ilerü ol- 32a, kal- 32a, bağlan- eli 32b, tolaş- 32b, düşir- 32b, ol- ... helâk 33a, gönülde taşra düş- 33b, red ol- 33b, 'ibret ol- 34a, himmet ol- 34a, çek- ... elini 34a, nasîbini al- 34b, kop- 34b, boynumdan vebâli indür- 35a, öl- 35a, ol- 35b, yoyul- 36a, tut- 36a, yut- 36a, tutul- 36a, tur- 36a, bat- 36a, bat- 36a, ol- 36b, tar ol- 36b, fâyide ol- 37a, dur- 37a, siñ- 37a, agzı diñ- 37a, öl- 37a, taşra dur- 37b, işi bu ol- 37b, bahîl ol- 38a, 'ayân ol- 38a, kulak dut- 38a, uyan- 38b, yak- 38b, taşra düş- 39a, ülüş- 39a, otur- ... gözlerine 39b, ut- 40b, balkı- 40b, sermâye ol- 41a, kal- 41a, bulun- 41a, bul- 41b, yarına kal- 42a, taş sal- 42a, yarına kal- 42a, vâsıl ol- 42b, tâc eyle- başuñ 43a, kal- taşra 43a, gözin ir- 43a, dem ur- 43a, tur- 43a, el bir it- 43b, el bir it- 43b, sınık- 43b, bul- gaybet 44a, koy- 44b, koy- 44b, düş- 44b, bul- 45a, ol- 45a, buldur- 45a, bul- 45a, bulun- 45a, bul- 45b, ir- el 45b, bul- 45b, gözle- 46a, görün- 46a, ol- ... şekker 46a, beñze- 46a, ol- cânı 46a, dirligün eyle- 46b, beñze- 46b, beñzed- 46b, beñze- 46b, kal- 46b, uyıver- 46b, otur- 47a, gör- ayruk 47a, göz al- 47b, gönülde kal- 47b, göz ol- 48a, ol- bahâ 48a, ol- cân yumuşında 48b, ol- dünyâ işinde 48b, uykusu kan- 48b, barmagın uyhuya ban- 48b, yâbanda kal- 49a, yuyul- 49a, kulaguña hakkı çak- 49b, ko- ayruk 49b, hak ol- 50a, hak ol- 50a, ak- 50b, ko- ayruklar 50b, çeşni vir- 50b, toy- 50b, kal- hâlün 51a, yeñile- 51b, 'arz-ı hâlî ol- 51b, bul- 52a, ebedî kal- 52b, müşâhade bul- 52b, ne ol- 52b, hicâb ol- 52b, yarına koy- 52b, hâle uy- 52b, bulun- 53a, senden öt- 53a, kancasına git- 53a, togruluk göster- 53b, aç- 53b, çırâk yan- 53b, togru bulun- 53b, aydın ol- 53b, yolun- 53b, dîdârün göster- 53b, murâduña ir- 54a.

4."Oluşum Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 6 adet olmak üzere şu şekildedir: yarat- 2a, yarad- 13b, bit- 20a, bit- 45b, tog- 46b, bir zerre ir- 50b.

5."Farkındalık ve Algı Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 121 adet olmak üzere şu şekildedir: bil- 1b, bil- 2b, bil- 4a, dinle- 4a, bil- 5a, kan- 6a, bil- 6a, gör- 6b, gör- 6b, sez- 6b, bil- 7a, işit- 7b, gör- 8a, gör- 8a, gör- 8a, bil- 10a, işit- 10a, bak- 12b, bil- 12b, tuy- 12b, gör- 12b, gör- 13a, gör- 13a, gör- 13a, bil- 13b, işit- 14a, bil- 14b, gör- 15b, işit- 15b, gör- 15b, bil- 16a, yolun gör- 16a, işit- 16b, gör- 16b, gör- 16b, gör- 16b, bakadur- 16b, gör- 18b, gör- 18b, işit- 18b, unut- 19a, san- 19a, gör- 21a, bil- 21a, gör- 21a, suâl it- 21a, bil- 21b, öğüt işit- 21b, unıt- 21b, san- 22b, bil- 22b, gör- 23a, san- 23b, bil- 25b, bil- 26a, san- 26b, gör- 27a, işit- 27b, bak- 28a, bak- 28b, (sabır) gör- 28b, gör- 28b, bil- 29a, gör- 30a, gör- 30a, işit- 30b, gör- 31b, bil- gerek 32a, bil- 32b, gör- 34a, bil- 34b, gör- 35b, gör- 36a, gör- 36b, gör- 36b, bil- 37b, tuy- 37b, san- 38b, gör- 38b, gözlerün aç- 39a, gör- 39a, bil- 39a, gör- 40a, gör- 40b, gör- 41b, bilebil- 41b, tut- 42a, işit- 42b, duy- 42b, bak- 43a, dut- sözüme güş

44a, bil- 45b, gör- 46a, dut- öğüdüm 46a, san- 46a, sözünü diñle- 46b, gör- 46b, gör- 46b, gör- 46b, gör- 47a, bak- 47a, unut- 47a, dut- 47a, bak- 47b, gör- 47b, anla- 47b, bil- 48a, gör- 48b, gör- 48b, gör- 48b, tuy- 48b, gör- 49a, bak- 49b, işit- 49b, unit- 50a, bak- 50b, işit- öğüt 50b, gör- 51a, gör- 52a, bil- 54a, sor- 54a.

6."Mutluluk Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 8 adet olmak üzere şu şekildedir: *âsûde ol- 7b, sevin- 18b, beşâret eyle- 18b, safâ vu zevk ol- 27a, ol- beşâret 30b, sev- 31b, berhûrdâr ol- 32a, sev- 39b.*

7. "Üzüntü-Sıkıntı Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 5 adet olmak üzere şu şekildedir: *endîşe yi-8a, gussa yi- 8a, buñal- 8b, peşmân ol- 13a, ol- soñra peşîmân 27a.*

8."Rahatlık ve Huzur Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 13 adet olmak üzere şu şekildedir: *kurtul- cânı 7b, kurtar- 8b, kurtar- 8b, râhat ol- 9a, ferah ol- 9b, kurtar- 16a, geçür- 23b, kurtul- 25b, kurtar- 33a, gider- 35b, kurtıl- 38a, kurtıl- 38b, kurtar- 42b.*

9."Miktar Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 12 adet olmak üzere şu şekildedir: *taksir it- 11b, birik- 11b, yit- 14a, yet- 14a, yet- 14b, tol- 16b, birik- 20a, yet- 20a, yit- 25a, tol- 25a, eksil- 34a, harc ol- 49a.*

10."Beğeni Bildiren Fiiller" içerisinde yer alan fiiller 5 adet olmak üzere şu şekildedir: *begen- 11a, begen- 11b, ög- 18a, begen- 19a, ög- 46a.*

11."İnanç ve Tasavvufî İfade Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 13 adet olmak üzere şu şekildedir: *tap- 4b, inan- 14b, (gaflet uyhusundan) uyan-14b, inan- 15b, tap- 34b, (buyruk) in- 35a, zekâtu ver- 35a, zekâtın vir-35b, bak- 38b, gözleri ... hakka açıl- 39b, ma'şûkı bul- 39b, yu-n- 44b, 'amel eyle- 47a.*

12."Kazanç/Kazanım Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 6 adet olmak üzere şu şekildedir: *başar- 15a, tut- 17b, başar- 20a, başar- 28a, başar- 28b, başar- 44a.*

13."Ulaşma/Erişme Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 38 adet olmak üzere şu şekildedir: *ulaş- 2a, var- 5a, yavı var- 6b, ir- 6b, var- 12a, ere ir- 13a, var- 13a, ere er- 13a, ir- 14b, var- 15a, zamanın bir gün ir- 15a, iriş- 16b, ir- 17a, ir- 17a, yitil- 17a, var- 17b, ir- 18b, ileri var- 18b, var- 19b, var- 20a, ulaş- 26a, var- 28a, irdür- devlete 28b, iriş- 28b, ir- 28b, ir- 28b, var- 29b, var- 30a, var- 32a, ir- 33a, ir- 34a, ir- 39a, ir- 40b, hâcâta var- 44a, var- 45a, var- 45b, yit- 45b, ir- 48a.*

14."Fayda Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 3 adet olmak üzere şu şekildedir: *assı eyle- 18b, fâyide gör- 32a, assı eyle- 34a.*

15."Tahammül Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 2 adet olmak üzere şu şekildedir: *katlan- 19b, döy- 35b.*

16."Zamansal İfade Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 14 adet olmak üzere şu şekildedir: *geç- zemân 16b, geçür- 'ömrini 16b, yayla- 22b, kışla- 22b, geçür- 'ömrünjî 23a, 'ömür geç- 24b, geç- yaz u kış 25a, (ömrü) geç- 37a, 'ömür geç- 38b, geçür- 41b, geç- 44b, 'ömür geç- 48b, 'ömrünj geç- 54a, 'ömrünj geç- 54a.*

17."Değişim Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 20 adet olmak üzere şu şekildedir: *sarar- 6b, görünmez ol- 9a, bulat- 14b, ırmag ol- 17a, deñize akmag ol- 17a, uza- 18a, görünmez ol- 18a, binemez ol- 18a, var ol- 18a, ma'mûr ol- 18b, şâd ol- 18b, görilmez ol- 27a, çık- 32b, gıtmez ol- 33a, dîni dön- 35a, devleti dön- 35b, karañu dur- 37a, görün- 39b, göyer- 42a, eyü it- 52a.*

18."Mesafe Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 16 adet olmak üzere şu şekildedir: *kaç- 8a, ırag ol- 9b, ıraga düş- 11a, ırag düş-11b, kaç- 15a, kaç- 16b, ol- yakın 19a, kaç- 20a, kaç- 31a,*

terkini ur- 36a, kaç- 39a, terk it- 39b, terkin ur- 40a, neyle- terk 42b, ol- ... ırak 45b, kaç- 53b.

19."Psikolojik Durum Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 5 adet olmak üzere şu şekildedir: *sev- 6a, kork- 20a, gül- 37a, peşmân ol- 51b, özi göyne- 53b.*

20."Sonuç/Son Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 4 adet olmak üzere şu şekildedir: *bit- 41b, bişür- 42a, bit- 42b, serencâm ol- 43b.*

21."Ses/Sesleniş Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 3 adet olmak üzere şu şekildedir: *çagır- 28a, âgâz it- 38a, kığır- 51b.*

22."İstek Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 13 adet olmak üzere şu şekildedir: *dile- 4b, buyur- 7a, meded iste- 16a, iste- 25b, buyur- 26b, dile- 38b, dile- 38b, dile- 39b, buyur- 40a, buyur- 40a, buyur- 44b, çâre dile- 51b, buyur- 51b.*

23."Davranış Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 72 adet olmak üzere şu şekildedir: *bırak- 19a, sebîl ol- 19a, usan- 19a, yüzi kal- 21a, 'özür göster- 21b, ayrugı sına- 22a, kına- 22a, kıvan- 22b, uyu- 23a, sabr eyle- 27b, bırak- 29b, kıl- sabr u tedbîr 29b, usağ ol- 30b, hıyânet eyle- 33a, ürk- 34a, it- feryâd 35a, feryâd it- 35b, esirge- 38a, feryâd it- 38b, bak- 40b, ak- 40b, kayık- 40b, bak- 41a, bağışla- 41a, gözle- ayruk 41b, elile başına od koy- 42a, ınık- 43b, ko- 44a, aş- 44b, ilet- 45a, ko- 45b, bırak- 45b, ko- 46a, ko- 46a, kaktı- 47a, dokı- 47a, aç- gözünü 47b, od içinde ko- 47b, ol- ... düşmen 47b, koya düş- 47b, gözün aç- 47b, uykula- 49a, perdesini kaldır- 49a, bak- ... yolına 49b, sen seni gözle- 49b, sen seni yüzle- 49b, kınan- 49b, san- 49b, sen seni gü- 50b, kına- 50b, 'ömri yoy- 50b, sana sataş- 50b, taguñdan aş- 50b, yeñ- 51a, seni bil- 51a, yaraguñ kıl- 51a, hisâbuñı al- 51a, gaybete uy- 51b, kendüyi tuy- 51b, göz yum- 51b, kal- 51b, yarı kıl- 51b, yık- 52a, kara yir eyle- 52a, yüksek üz- 52a, ver- kendülüğünü 52a, al- 52b, yola git- sen egri 53a, togruluk hıl'atin ... giy- 53b, az- 54a, fitne düz- 54a, 'aybuğ aç- 54a.*

24."Başlangıç Bildiren Fiiller" başlığı içerisinde yer alan fiiller 1 adet olmak üzere şu şekildedir: *başla- 19b.*

Semantik açıdan incelenen fiillerin toplam fiillere olan yüzdeler oranları Tablo-4'te gösterilmiştir.

Tablo: 4

SEMANTİK DAĞILIM	TOPLAM FİİLLERE ORANI		
1. Hareket bildiren fiiller	% 3045.9	13. Ulaşma/erişme bildiren fiiller	% 404.7
2. Açıklama/ifade bildiren fiiller	% 607.05	14. Fayda bildiren fiiller	% 31.95
3. Durum bildiren fiiller	% 3642.3	15. Tahammül bildiren fiiller	% 21.3
4. Oluşum bildiren fiiller	% 63.9	16. Zamansal ifade bildiren fiiller	% 149.1
5. Farkındalık ve algı bildiren fiiller	% 1288.65	17. Değişim bildiren fiiller	% 213
6. Mutluluk bildiren fiiller	% 85.2	18. Mesafe bildiren fiiller	% 170.4
7. Üzüntü-sıkıntı bildiren fiiller	% 53.25	19. Psikolojik durum bildiren fiiller	% 53.25

8. Rahatlık ve huzur bildiren fiiller	% 138.45	20. Sonuç/son bildiren fiiller	% 42.6
9. Miktar bildiren fiiller	% 127.8	21. Ses/sesleniş bildiren fiiller	% 31.95
10. Beğeni bildiren fiiller	% 53.25	22. İstek bildiren fiiller	% 138.45
11. İnanç ve tasavvuf içerikli fiiller	% 138.45	23. Davranış bildiren fiiller	% 766.8
12. Kazanç/kazanım bildiren fiiller	% 63.9	24. Başlangıç bildiren fiiller	% 10.65

Kaynakça

- Akçay, G. (2020). Divan Şiirinin/Şairinin Hâb-ı Gafletten İkaz Vazifesi, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (1), 59-76.
- Battal, Aptullah (1934). *İbnü Mühennâ Lügati*, İstanbul: İstanbul Devlet Matbaası.
- Boz, Erdoğan (2017). *Risâletü'n-Nushiyye*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Caferoğlu, Ahmet (2015). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Clauson, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.
- Gökcan Türkdoğan, M. (2011). Aşk Mesnevileri ve Gazellerdeki Sevgili İmajına Dair Bir Karşılaştırma, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 0/29, 111-124.
- Gülensoy, Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Hirik, E. (2017). Türkiye Türkçesi Duyu Fiillerinde Anlam ve Kelime Sıklığı İlişkisi, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 41, 53-74.
- İspir, M. (2017). Divan Şiirinin Oluşumunda Dini Düşüncenin Şairler Üzerindeki Etkisi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (42), 102-108.
- Kaplan, K. (2018). Yunus Emre'nin Şiirlerinde İnsan ve Doğa, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (1), 155-166.
- Pür, İlyas (2008). *Yunus Emre'de Dinî Hayatın Psikolojisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.)
- Sevgi, A. (2012). Yunus Emre'de İnsan Sevgisinin Evrensel Niteliği Üzerine, *Turkish Studies*, 7 (1), 99-103.
- Şahin, H. (2001). Kutadgu Bilig'de Tasvirî Fiiller, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 95-105.
- Şahin, Hatice (2016). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Tatçı, Mustafa (2005). *Yunus Emre Divân Ve Risâletü'n-Nushiyye*. İstanbul: Sahhaflar Yay.
- Toparlı Recep ve Vural ve Karaatlı (2007). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Uzunkaya, Dilek (2020). *Altun Yaruk Maitrisimit ve Huastuanift Örneğinde Eski Uygur Metinlerinde İstem ve Bağımlılık*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.)